

Бліщук Катерина Михайлівна

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки
Львівського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України
ORCID: 0000-0002-8154-6608
e-mail: Kblischuk@gmail.com*

Рудніцька Руслана Михайлівна

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту
Львівського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України
ORCID: 0000-0003-2985-9276
e-mail: r.ruslana@hotmail.com*

СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ НА МІКРОРІВНІ

Розглянуто основні стратегічні вектори розвитку територій на мікрорівні: адміністративно-правові, фінансові, технологічно-інноваційні, децентралізаційні, виокремлено проблеми реалізації заходів за цими напрямками, які існують на сучасному етапі. Акцентовано на важливості процесів децентралізації, які безпосередньо впливають на територіальний розвиток, та, з огляду на зміни, обґрунтовано потребу поглиблення децентралізаційних перетворень у державі.

Ключові слова: стратегічні вектори; розвиток територій; макрорівень; господарюючі суб'єкти; підприємництво; регіон.

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство характеризується нерівномірним соціально-економічним розвитком територій, зумовленим значними диспропорціями регіональних систем та відмінностями у галузевих економічних структурах. Незбалансований економічний простір є причиною того, що одні регіони безпосередньо домінують над іншими, впливаючи таким чином на розвиток національного господарства. Тому запорукою ефективних трансформаційних змін в українському суспільстві є активний розвиток територіальних одиниць, який є складним та динамічним процесом.

Основою дослідження регіонального розвитку є вивчення чинників, які впливають на функціонування регіональних систем та суб'єктів, які здійснюють свою діяльність на їх території. Відповідно, взаємодія господарюючих суб'єктів на мікрорівні повинна спрямовуватися на забезпечення суспільного ефекту та суспільної користі від їх діяльності, що, своєю чергою, дає можливість впливати на розвиток регіонів та держави загалом. З огляду на це, обґрунтування

стратегічних векторів розвитку територій на мікрорівні має загальнодержавне значення, оскільки мікрорівень дає поштовх і стимул для розвитку мезо- та макрорівня і, відповідно, забезпечує неперервний соціально-економічний прогрес у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку територій перебуває у сфері наукових зацікавлень багатьох науковців. Зокрема, питаннями регіоналістики займаються такі зарубіжні вчені, як: І. Ансофф, Ф. Брайсон, В. Бріан, Я. Варда, Г. Гордон, Б. Карлоф та інші, які вивчають її особливості. Також потрібно згадати таких вітчизняних дослідників, як: В. Авер'янов, Б. Адамов, Г. Атаманчук, В. Бакуменко, С. Біла, З. Варналій, Б. Данилишин, В. Князєв, В. Козбаненко, С. Коломийцев, В. Кравченко, В. Куйбіда, В. Мартиненко, Н. Мікула, Н. Нижник, О. Оболенський, Б. Панасюк, С. Саханенко, Н. Склярчук, В. Тертичка, В. Удовиченко, О. Черевко, Ю. Чернецький та інші. Стратегічний підхід до розвитку територій притаманний дослідженням таких науковців, як: Е. Блейклі, А. Вайнінг, Я. Варда, Д. Вейменр, В. Косовські. Спеціалісти вивчають процеси, які мають вплив на регіони, здійснюють оцінку явищ, які позитивно чи негативно впливають на суб'єктів, що функціонують у межах окремих територій.

Однак значна кількість публікацій, у яких розглядаються питання стратегій територіального розвитку, не дає підстави стверджувати про повноту наукових досліджень щодо прогресивних трансформаційних змін на мікрорівні. Це вимагає комплексного наукового підходу до вирішення проблем стратегічного розвитку територій на мікрорівні.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Метою статті стало обґрунтування стратегічних векторів розвитку територій на мікрорівні, виходячи із потреби прогресивного поступу української економіки та вирішення тих викликів, які постають перед суспільством на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Розвиток територій забезпечується комплексним впливом зовнішніх та внутрішніх чинників, які забезпечують соціально-економічний прогрес та зростання добробуту населення. Серед зовнішніх чинників найважливішими є політико-правові, технологічні, соціальні та економічні, які визначають розвиток національного господарства (макрорівень держави). Їх симбіоз впливає на територіальний розвиток та на діяльність господарюючих суб'єктів, які функціонують у межах визначеної місцевості.

Поряд із зовнішніми чинниками, не менш важливими є внутрішні чинники, які визначають розвиток регіональних систем. Зокрема, йдеться про сукупний ресурсний, інвестиційний, кадровий, інноваційний потенціал регіону, рівень його технологічного та соціального розвитку, на основі чого функціонують господарюючі суб'єкти і реалізовується розвиток регіонів на мікрорівні.

Доцільно зазначити, що від того, наскільки високими є показники соціально-економічного розвитку держави, залежить регіональний розвиток на

мікрорівні, і українські реалії засвідчують цю тезу. Порівняно з розвинутими країнами, Українська держава значно відстає за основними показниками розвитку економіки та підприємництва. Про це свідчать, зокрема, дані впливового міжнародного дослідження “The Global Competitiveness Report” Всесвітнього економічного форуму у 2019 р. (табл. 1) [1].

Таблиця 1

**Показники активності бізнесу в Україні відповідно до рейтингу
“The Global Competitiveness Report” (2019 р.)**

Показник	Значення показника	Оцінка	Місце в рейтингу
Динамічність бізнесу	-	57,2	85
Адміністративні вимоги	-	64,3	90
Вартість відкриття бізнесу, % ВНД на душу населення	0,6	99,7	14
Час початку бізнесу, днів	6,5	94,0	39
Нормативна база з питань неплатоспроможності, 0 – 16 (найкраща)	8,5	53,1	88
Підприємницька культура	-	50,0	73
Ставлення до підприємницького ризику, 1 – 7 (найкраще)	4,7	62,4	18
Зростання інноваційних компаній, 1 – 7 (найкраще)	3,6	42,8	109

Найвище місце в рейтингу, згідно з даними табл. 1, займає показник “Вартість відкриття бізнесу” – Україна перебуває на 14 місці серед 141 країн. Також українці здатні ризикувати, розпочинаючи підприємницьку діяльність, – про це свідчить 18 місце України в рейтингу. Водночас інші показники, такі як динамічність бізнесу, адміністративні витрати, нормативна база та підприємницька культура, перебувають у другій половині рейтингу. А зростання інноваційних компаній взагалі перебуває на передостанніх позиціях, займаючи 109 місце в рейтингу.

Перешкодою активному розвитку підприємництва в Україні є проблеми, яких, за даними Міністерства цифрової трансформації України, існує більше ніж 220. До основних перешкод, які є на заваді розвитку підприємницької діяльності, належать: відсутність належного фінансування; інформаційний вакуум; менша диверсифікація підприємницького середовища; відсутність у багатьох випадках “подушки безпеки” для розвитку бізнесу; самостійне кредитування підприємцями власних клієнтів; високий рівень корупції; відсутність відповідної освіти, що є основною причиною банкрутства багатьох суб’єктів у перші роки діяльності; проблема масштабування бізнесу у досвідчених підприємців; криза бізнес-моделі та труднощі із завоюваннями нових ринків; криза кадрів в Україні й, насамперед, у регіонах [2].

Доцільно зауважити, що у багатьох випадках ситуація має тенденцію до погіршення, тобто у 2018 р. зросло податкове навантаження на підприємців на 14% порівняно з 2017 р., посилюється тиск з боку контролюючих органів на 4%,

зросла корупція на 10% порівняно з попереднім роком. Окремо необхідно згадати такий агресивний чинник, як війна з Росією на Сході України, що спричинило у 2018 р. проблеми розвитку підприємництва на 14% більше, порівняно з 2017 р. [3].

Ці дані є свідченням того, що розвиток підприємництва в сучасних українських реаліях супроводжується значним рівнем ризику. За даними звіту “Regional Risks for Doing Business” Всесвітнього економічного форуму, найбільшими ризиками для української економіки, які впливають як на макрота мезо-, так і на мікрорівень, є:

- 1) суспільна нестабільність, яка має значні масштаби;
- 2) проблеми в енергетичній сфері, спричинені Російською Федерацією;
- 3) міждержавний конфлікт, наслідки якого відчувають усі сфери національної економіки України.

Значним є безробіття, яке, поряд із кризою фінансування та нерозвиненою інфраструктурою, негативно впливає на розвиток територій на мікрорівні [4]. Ці та інші причини зумовлюють потребу пошуку шляхів покращення розвитку територій Української держави на мікрорівні, виходячи із існування низки об’єктивних та суб’єктивних явищ:

– об’єктивні явища є проявом ринкових законів, що визначають поведінку господарюючих суб’єктів у суспільстві, а також взаємодії виробничих, природних, географічних, трудових та фінансових чинників;

– суб’єктивні – визначаються комплексним впливом територіальних суб’єктів господарювання та місцевих органів влади, екологічною ситуацією в регіоні, нормативно-правовою базою, що визначає розвиток регіону, внутрішньорегіональною політикою та політикою держави щодо розвитку визначеного регіону.

Тісний взаємозв’язок об’єктивних та суб’єктивних чинників, що впливають на функціонування регіональних систем, дає підстави стверджувати, що стратегічні вектори розвитку територій на мікрорівні повинні спрямовуватися на вирішення ключових проблем українського суспільства: адміністративно-правових, фінансових, технологічно-інноваційних тощо. Відповідно до цього, необхідно взяти заходи, які потрібно реалізовувати за напрямками, зображеними на рис. 1.

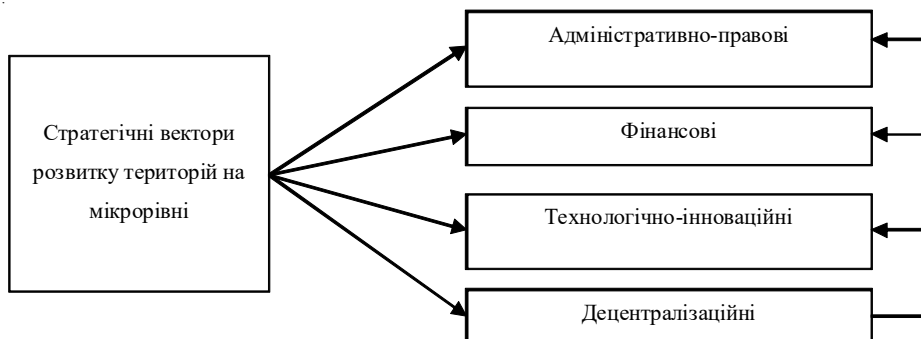

Рис. 1. Основні стратегічні вектори розвитку територій на мікрорівні

Основою збалансованого територіального розвитку на мікрорівні є фінансове забезпечення. Найперспективнішим джерелом фінансування територіальних суб'єктів господарювання є взаємодія з фінансово-кредитними установами як основними постачальниками кредитних ресурсів. Банки та небанківські установи повинні задовольняти потреби територіальних підприємств малого та середнього бізнесу в кредитних ресурсах та здійснювати страхування цих кредитів. Важливу роль у фінансовій підтримці потреб мікрорівня можуть відігравати компанії з управління активами, інвестиційні фонди, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди та кредитні спілки [5].

З метою забезпечення ефективної взаємодії інституцій фінансового ринку та територіальних господарюючих суб'єктів потрібно, щоб держава реалізовувала свої регулюючі функції шляхом встановлення оптимальної облікової ставки Національного банку України (далі – НБУ). Своєю чергою, НБУ повинен регулювати взаємодію комерційних банків із підприємцями шляхом здійснення обов'язкових резервних вимог, які встановлюються для банківських установ. Потрібно відновити довіру до банківських установ, і це повинно здійснюватися на загальнодержавному рівні у вигляді пропаганди та роз'яснювальної роботи серед господарюючих суб'єктів.

Інноваційний вектор територіального розвитку на мікрорівні повинен передбачати реалізацію як загальної стратегії регіону, що враховуватиме впровадження інновацій у господарську діяльність суб'єктів, так і інноваційних стратегій конкретних підприємств, розробку ними проектів щодо створення інноваційних продуктів. Інновації здані підвищити конкурентоспроможність господарюючих суб'єктів на ринку шляхом удосконалення менеджменту на підприємствах, якісних маркетингових, кадрових та інноваційних політик [6].

У напрямі ефективної реалізації інноваційного вектора розвитку територій на мікрорівні необхідно здійснити такі дії:

- розробку та впровадження в дію інноваційних стратегій на окремих підприємствах і застосування новітніх управлінських підходів до керівництва виробничими процесами;
- інтенсифікацію виробничих процесів шляхом стимулювання інноваційної діяльності господарюючих суб'єктів;
- орієнтацію на інноваційність розвитку внаслідок мотивації працівників до підвищення свого професійного рівня;
- розумне використання інноваційного потенціалу підприємства у напрямі вдосконалення управління ним;
- автоматизацію та інформатизацію управлінських систем на підприємствах та розвиток інноваційного менеджменту;
- удосконалення об'єктів інтелектуальної власності господарюючих суб'єктів, підсилення процесів патентування, покращення захисту авторських прав на винаходи, промислові зразки тощо.

Ці та інші напрями інноваційної політики повинні реалізовуватися в руслі державної підтримки, яка повинна врегульовувати інноваційні процеси як на макро-, так і на мезо- та мікрорівнях у взаємозв'язку та взаємозалежності з грошово-кредитною, інституційною, бюджетною, зовнішньоекономічною та іншими видами державної політики [7].

У напрямі територіального розвитку на мікрорівні необхідно налагоджувати взаємовигідну співпрацю державного та регіонального секторів. Як приклад, можна згадати досвід Великобританії, де було створено партнерські відносини між місцевою владою та суб'єктами господарювання у вигляді так званих підприємницьких зон. Ці зони є конкретними географічними районами в межах окремих територій і пропонують низку стимулів для здійснення підприємницької діяльності (звільнення від оподаткування, інвестиційне та грантове сприяння тощо) [8].

Доцільно зазначити, що в Україні існує низка інституцій, спрямованих на взаємодію держави та територіальних господарюючих суб'єктів, які "повинні заповнювати прогалини, які існують в багаторівневому управлінні в той час, коли відсутня скоординована політика місцевих органів влади" [9]. Проте об'єктивні реалії вимагають, поряд із регіональним розвитком, забезпечення постійного розвитку і бізнес-інкубаторів, індустріальних парків, технологічних парків, кластерів, державно-приватного партнерства тощо. З огляду на це, на рівні держави потрібно забезпечувати існування режиму підтримки учасників цих структур, створювати відповідну інфраструктуру, впроваджувати в життя методику здійснення моніторингу розвитку кластерів, технопарків тощо.

Вектор децентралізації є узагальненням вищезазначених ключових напрямів розвитку територій на мікрорівні, адже саме децентралізація засвідчила позитивні зрушення в суспільстві в контексті забезпечення ефективних трансформацій в окремих місцевостях. Органи місцевого самоврядування на основі внесених до законодавства змін від 1 січня 2015 р. отримали ширші повноваження щодо розпорядження фінансовими ресурсами на місцевому рівні.

Такі зміни отримали позитивні результати, про що, зокрема, свідчать дані табл. 2, які стосуються надходжень до місцевих бюджетів Львівської області протягом 2016 – 2018 рр. [10].

Як свідчать дані табл. 2, децентралізація сприяла збільшенню надходжень до місцевих бюджетів Львівської області. Зокрема, податкові надходження зросли на 53,3% у 2018 р. порівняно з 2016 р., неподаткові – на 6%, доходи від операцій з капіталом – на 22,9%, доходи у цільові фонди – на 38,5% відповідно. Офіційні трансферти від органів державного управління у 2018 р. зросли на 48,2% порівняно з 2016 р. Все це сприяло збільшенню доходів до місцевих бюджетів протягом трьох останніх років на 48,2%.

Таблиця 2

Місцеві бюджети Львівської області, млн грн

Доходи	Роки			
	2016	2017	2018	2018 у % до 2016
Податкові надходження	8 662,3	11 667,1	13 278,8	153,3
зокрема:	4 804,1	6 808,6	8 671,9	180,5
податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості				
податки на власність	0,5	0,2	0,3	60,0
рендна плата та плата за використання інших природних ресурсів	94,4	94,3	196,9	208,6
внутрішні податки на товари і послуги	837,5	919,5	924,4	110,4
місцеві податки та збори	1 065,3	1 324,1	1 511,0	141,8
інші податки та збори	27,5	247,0	36,5	132,7
Неподаткові надходження	548,0	616,5	581,3	106,1
зокрема:	41,2	35,7	32,5	78,9
доходи від власності та підприємницької діяльності				
адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	81,4	92,9	100,9	124,0
інші неподаткові надходження	16,3	30,1	40,1	246,0
Доходи від операцій із капіталом	17,9	27,9	22,0	122,9
Цільові фонди	2,6	3,4	3,6	138,5
Разом доходів	4 338,9	5 812,1	6 433,2	148,3
Офіційні трансферти від органів державного управління	5 593,5	7 536,0	8 287,6	148,2
Всього доходів	9 932,4	13 348,2	14 720,8	148,2

Одним із основних платників податків до місцевих бюджетів є господарюючі суб'єкти, які і забезпечують реалізацію усіх виробничих процесів, які відбуваються в галузях національного господарства. Тому підприємницький рівень (мікрорівень) як основний постачальник товарів та послуг, необхідних як для окремих держав, так і для світового співтовариства, є надзвичайно важливим для забезпечення життєдіяльності цілого суспільства та окремих територій.

Розглянемо основні показники діяльності суб'єктів господарювання Львівської області протягом 2016 – 2018 рр. та співставимо їх із загальноукраїнськими даними (табл. 3) [11, 12].

Таблиця 3

Основні показники діяльності суб'єктів господарювання

Показники	Роки			
	2016	2017	2018	2018 у % до 2016
Кількість суб'єктів господарювання, одиниць				
Україна	1865530	1805059	1839593	98,6
Львівська область	114674	110948	115553	100,8
Львівська область у % до України	6,15	6,15	6,28	X
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб				
Україна	8108,3	8141,0	8532,5	105,2
Львівська область	432,2	450,0	504,7	116,7
Львівська область у % до України	5,33	5,53	5,92	X
Кількість найманих працівників, тис. осіб				
Україна	6461,9	6575,9	6959,9	107,7
Львівська область	329,0	351,7	403,9	122,8
Львівська область у % до України	5,09	5,35	5,80	X
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млн грн				
Україна	6726739,8	8312271,9	9966804,5	148,2
Львівська область	235956,5	301741,2	401549,3	170,2
Львівська область у % до України	3,51	3,63	4,03	X

Як свідчать дані табл. 3, частка господарюючих суб'єктів Львівської області у загальнодержавних показниках є незначною. Зокрема, в області протягом трьох останніх років функціонувало майже 6% суб'єктів господарювання від загальної кількості в Україні, і цей показник незначним чином зростав у динаміці. Вони забезпечували реалізацію 4% продукції від відповідного показника в державі загалом.

У Львівській області протягом трьох років спостерігався приріст реалізованої продукції господарюючими суб'єктами в 1,7 раза. До того ж, загальна кількість суб'єктів, як і кількість найманих та зайнятих працівників у них, протягом трьох років була практично незмінною.

Отже, можна стверджувати, що децентралізаційні зміни позитивним чином позначилися на колообігу фінансових ресурсів на рівні окремого регіону (у цьому випадку – Львівської області). Основні показники діяльності суб'єктів господарювання в регіоні протягом трьох останніх років є неоднозначними – обсяг реалізованої продукції зріс майже у 2 рази, водночас кількісні параметри їх функціонування залишилися практично незмінними.

Доцільно відзначити, що Львівська область, відповідно до даних Рейтингу конкурентоспроможності областей, розрахованого Міжнародним центром перспективних досліджень за фінансової підтримки Офіційної Допомоги з метою розвитку від Словачької Республіки, перебуває на четвертому місці в Україні, презентуючи Регіональний індекс ділового середовища 3,67 (середній показник в Україні – 3,30) [13]. Це є підтвердженням того, що область займає високі конкурентні позиції у загальнодержавних показниках, що, зокрема, стосується і господарюючих суб'єктів, які функціонують на її території, про що свідчать вищенаведені дані.

Зважаючи на позитивний досвід децентралізації на прикладі Львівської області, треба наголосити на потребі продовження здійснення децентралізаційних змін у державі, які сприятимуть ефективним трансформаціям на мікрорівні.

Для того, щоб територіальний розвиток був прогресивним та комплексним, необхідним є поглиблення реформи децентралізації на мікрорівні внаслідок цілеспрямованої державної політики, відповідно до якої будуть відбуватися зміни та вдосконалення організації влади на рівні окремих територій шляхом розмежування ресурсів та повноважень місцевих органів влади. Такий перерозподіл дасть змогу покращити управління процесами, які відбуваються на рівні первинних ланок територіального устрою, розширити повноваження місцевої влади та покращити використання місцевого ресурсного потенціалу.

Загалом, у напрямі забезпечення розвитку регіональних систем на мікрорівні необхідна комплексна державна підтримка підприємницької діяльності, спрямована на зміцнення регіональних економік, протекціонізм у напрямі захисту вітчизняних товаровиробників, удосконалення проведення тендерів, розвиток інфраструктури, стимулювання ринкових механізмів у напрямі заохочення здорової конкуренції між господарюючими суб'єктами та покращення бізнес-середовища в країні загалом.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, основою територіального розвитку є діяльність господарюючих суб'єктів, які функціонують у певній місцевості, взаємодіючи між собою та з регіональними інституціями. Їхня активність прямо впливає як на мезо-, так і на макрорівень, тому мікрорівень перебуває в центрі особливої уваги як державних, так і місцевих органів влади.

Стратегічні напрями розвитку територій на мікрорівні повинні враховувати об'єктивні реалії та ключові потреби сучасного суспільства. Відповідно до цього, функціонування господарюючих суб'єктів повинно здійснюватися на інноваційній основі із достатнім фінансовим забезпеченням у межах цивілізованого адміністративно-правового регулювання, реалізуючи при цьому основні завдання децентралізації, яка відбувається на сьогодні в Україні. Всі позитивні перетворення на мікрорівні мають здійснюватися за умови державної підтримки,

яка комплексно вирішуватиме усі проблеми, що існують у сфері територіального розвитку.

Перспективою подальших наукових досліджень є оцінка інституційного забезпечення територіального розвитку на мікрорівні та пошук шляхів його вдосконалення в умовах євроінтеграції.

Список використаної літератури

1. The Global Competitiveness Report. 2019. URL : http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (date of using: 21.11.2019).
2. Основні проблеми підприємців в Україні (дослідження Мінцифри). 2019. 29 лист. URL : <https://news.finance.ua/ua/news/-/460891/osnovni-problemy-pidpryyemtsiv-v-ukrayini-doslidzhennya-mintsyfy> (дата звернення: 30.11.2019).
3. Там само.
4. Regional Risks for Doing Business. 2019. URL : <https://cn.weforum.org/reports/regional-risks-for-doing-business-2019> (date of using: 20.11.2019).
5. Попівняк О. М., Ковенська О. А. Фінансове регулювання розвитку територіальних утворень: методи та інструменти // Науковий вісник НЛТУ України. 2018. Т. 28. № 9. С. 81—85 (Серія Економічна).
6. Юринець З. В. Взаємозв'язок рівнів конкурентоспроможності крізь призму створення інновацій // Економічний простір. 2013. № 75. С. 141—149.
7. Паризький І. В. Стратегічні пріоритети державного управління інноваційно-технологічним розвитком національної економіки // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2017. № 3. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1044> (дата звернення: 19.11.2019).
8. Supporting economic growth through local enterprise partnerships and enterprise zones. 2012. 7 November. URL : https://www.gov.uk/government/publications/2010-to-2015-government-policy-local-enterprise-partnerships-leps-and-enterprise-zones/2010-to-2015-government-policy-local-enterprise-partnerships-leps-and-enterprise-zones#_appendix-1-enterprise-zones (date of using: 18.11.2019).
9. Maccani P., Samoggia A. Multilevel governance and the role of regional agencies in territorial and rural development: a snapshot of three European countries // Strategic planning for local development: case studies from small and mid-sized European cities. Belgrade, 2010. P. 135—152.
10. Бюджет України 2018 : стат. зб. Київ, 2019. 310 с.
11. Державна служба статистики України. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/osp_u/osp_u.htm (дата звернення: 22.11.2019).
12. Головне управління статистики у Львівській області. Державна служба статистики України. URL : https://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/14/theme_14.php?code=14&pr=1 (дата звернення: 22.11.2019).
13. Конкурентоспроможність регіонів та регіональна оцінка ділового клімату в Україні. Рейтинг конкурентоспроможності областей. URL : http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/konkurentospromozhn_st_prezentac_ua.pdf (дата звернення: 21.11.2019).

Статтю подано: 02.12.2019

Статтю схвалено: 20.12.2019

Blishchuk Kateryna Mykhailivna

*Candidate of Economic Sciences, Associate professor, Associate Professor
of the Department of Economics of Lviv Regional Institute for Public Administration
National Academy for Public Administration under the President of Ukraine*

ORCID: 0000-0002-8154-6608

e-mail: Kblischuk@gmail.com

Rudnitska Ruslana Mykhailivna

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Management of Lviv Regional Institute for Public Administration National Academy
for Public Administration under the President of Ukraine*

ORCID: 0000-0003-2985-9276

e-mail: r.ruslana@hotmail.com

STRATEGIC VECTORS FOR THE TERRITORIES DEVELOPMENT AT A MICRO-LEVEL

Problem setting. The unbalanced economic space is the reason that some regions directly dominate the other, thus affecting the development of the national economy. Territorial development is the key to effective transformational change in Ukrainian society and is a complex and dynamic process. In particular, it is ensured by the coordinated interaction of business entities operating at the micro-level and producing goods and services in a specific territory. It is therefore of utmost importance that the results of their management are high and how significant the social impact and social utility of their activities are. In this regard, the justification of strategic vectors for the development of territories at the micro-level is of national importance, since the micro-level gives impetus and stimulus for the development of meso and macro levels and provides socio-economic progress in society.

Recent research and publications analysis. Issues of regional studies are addressed by such foreign scientists as I. Ansoff, F. Bryson, V. Brian, J. Ward, G. Gordon, B. Karloff and domestic researchers such as V. Averyanov, B. Adamov, G. Atamanchuk, V. Bakumenko, S. Bila, Z. Varnaliy, B. Danylyshyn, V. Kniazev, V. Kozbanenko, S. Kolomytsev, V. Kravchenko, V. Kuibida, V. Martynenko, N. Mikula, N. Nyzhnik, O. Obolenskyi, B. Panasyuk, S. Sakhanenko, N. Skliaruk, B. Tertychko, V. Udovichenko, O. Cherevko, Y. Chernetsky and others. However, the issue of micro-level territorial functioning and territorial development strategies requires a comprehensive scientific approach and deeper scientific research.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. Paper aims at substantiating the strategic vectors for the development of territories at the macro level, based on the necessity for the continuous progress of the Ukrainian state and addressing the challenges that society faces at the present stage.

Paper main body. The development of the territories is ensured by the complex influence of external and internal factors, which ensure socio-economic progress and increase the well-being of the population. Among the external factors, the most important are the political, legal, technological, social and economic, which determine the development of the national economy (macro-level of the state). Their symbiosis directly or indirectly affects the territorial development and the activities of economic entities operating within the defined area.

Along with external factors, internal factors that determine the development of regional systems are equally important. In particular, we are talking about the aggregate resource,

investment, human resources, the innovation potential of the region, the level of its technological and social development, based on which business entities function and the development of regions at the micro-level is realized.

Strategic vectors for the development of territories at the micro level should be aimed at solving the key problems of Ukrainian society: administrative-legal, financial, technological-innovation, etc. Therefore, it is necessary to take measures that need to be implemented in the following areas: administrative, financial, innovative, decentralization.

At the micro-level, balanced territorial development is based on financial security. To ensure effective interaction of financial market institutions and territorial economic entities, the state must exercise its regulatory functions by setting the optimal discount rate of the National Bank of Ukraine. In its turn, the NBU should regulate the interaction of commercial banks with entrepreneurs by implementing mandatory reserve requirements that are set for banking institutions.

In the direction of effective implementation of the innovative vector of territorial development at the micro-level, it is necessary to carry out: development and implementation of innovative strategies at individual enterprises; intensification of production processes by stimulating innovative activity of economic entities; orientation on innovation of development at the expense of motivation of employees to improvement of professional level; harnessing the innovative potential of the enterprise to improve its management; automation and informatization of management systems at enterprises and development of innovative management; improving the intellectual property of business entities, enhancing patenting processes, improving copyright protection for inventions, industrial designs and more.

In the field of territorial development at the micro-level, partnerships between local authorities and businesses can be created in Ukraine in the form of specialized agencies – institutions that will decide what the priorities should be for investments, loans and other types of assistance to territorial entities. Such relations should be regulated in a normative legal manner. This will reduce the administrative burden on local authorities and promote entrepreneurship.

The decentralization vector is a generalization of the above-mentioned key areas of development of territories at the micro-level since decentralization itself has shown positive changes in society in the context of ensuring effective transformations in individual localities.

Conclusions of the research and prospects for further research. Strategic directions for territorial development at the micro-level must take into account the objective realities and key needs of modern society. Accordingly, the functioning of business entities should be carried out on an innovative basis with sufficient financial support within the framework of civilized administrative and legal regulation, while realizing the main tasks of decentralization that is taking place in Ukraine. All positive transformations at the micro level should be made under the condition of state support, which would comprehensively solve the problems that exist in the field of territorial development.

Key words: strategic vectors; territorial development; micro-level; economic entities; entrepreneurship; region.

References

1. The Global Competitiveness Report. (2019). URL : http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf.

2. *Osnovni problemy pidpryemstv v Ukraini (doslidzhennya Mintsyfy)*. (2019). URL : <https://news.finance.ua/ua/news/-/460891/osnovni-problemy-pidpryemstv-v-ukrayini-doslidzhennya-mintsyfy> [in Ukrainian].
3. Ibid.
4. *Regional Risks for Doing Business*. (2019). URL : <https://cn.weforum.org/reports/regional-risks-for-doing-business-2019>.
5. Popivnjak, O. M., Kovenska, O. A. (2018). Finansove rehuliuвання розвитку terytorialnykh utvoren: metody ta instrumenty. *Scientific Bulletin of UNFU*, Issue 28(9), pp. 81-85 [in Ukrainian].
6. Yurynets, Z. (2013). Vzaïmozv'язok rïvniv konkurentospromozhnosti kriz pryzmu stvorennia innovatsii. *Economic Space*, Vol. 75, pp. 141-149 [in Ukrainian].
7. Paryzkyi, I. V. (2017). Strategichni priorytety derzhavnogo upravlinnya innovatsiyno-tehnologichnym rozvytkom natsionalnoyi ekonomiky. *Public administration: improvement and development*, № 3. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1044> [in Ukrainian].
8. Supporting economic growth through local enterprise partnerships and enterprise zones. (2012). URL : <https://www.gov.uk/government/publications/2010-to-2015-government-policy-local-enterprise-partnerships-leps-and-enterprise-zones/2010-to-2015-government-policy-local-enterprise-partnerships-leps-and-enterprise-zones#appendix-1-enterprise-zones>.
9. Maccani P., Samoggia, A. (2010). Multilevel governance and the role of regional agencies in territorial and rural development: a snapshot of three European countries. *Strategic planning for local development: case studies from small and mid-sized European cities*. pp. 135-152.
10. Budzet Ukrainy 2018. (2019). Kyiv. 310 p. [in Ukrainian].
11. State Statistics Service of Ukraine. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/osp_u/osp_u.htm [in Ukrainian].
12. Main Department of Statistics in Lviv Oblast. State Statistics Service of Ukraine. URL : https://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/14/theme_14.php?code=14&pr=1 [in Ukrainian].
13. Konkurentospromozhnist rehioniv ta rehionalna otsinka dilovoho klimatu v Ukraini. Reitynh konkurentospromozhnosti oblastei. (2019). URL : http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/konkurentospromozhn_st_prezentac_ya.pdf [in Ukrainian].

Paper submitted: 02.12.2019

Paper accepted: 20.12.2019

Цитування: Бліщук К. М., Рудніцька Р. М. Стратегічні вектори розвитку територій на мікрорівні // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 4(61) : у 2 ч. Ч. 2 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2019. С. 201—213. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.61.2019.198516>).

Citation: Blishchuk, K. M., Rudnitska, R. M. (2019). Innovative development of the national economy of Ukraine: problems and prospects. *Efficiency of Public Administration*, Issue 4(61), pp. 201-213. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.61.2019.198516>).